

Sårbehandling med undertryck

Gäller för: Region Kronoberg

Faktaägare: Maria Boström, resursperson för sår och sårbehandling

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Definition	2
1.2	Risikfaktorer.....	2
1.3	Etiologi.....	2
1.4	Naturalförlopp.....	2
2	Symtom.....	3
3	Behandling.....	3
3.1	Icke farmakologisk.....	3
3.2	Komplikation.....	4
4	Uppföljning.....	5
5	Patientinformation.....	5
6	Relaterade dokument.....	6
6.1	Interna länkar.....	6

1 Inledning

1.1 Definition

NPWT=Negative Pressure Wound Therapy.

Smith & Nephew är leverantör av engångspumpar för undertryck PICO och Mediq är leverantör av flergångspump för undertryck activ.a.c och v.a.culta.

1.2 Riskfaktorer

Kontraindikationer:

- Obehandlad osteomyelit.
- Utbredda nekroser samt svarta nekroser.
- Malignitet i sår.
- Outredda fistlar med oklar anatomi.
- Direkt placering över exponerade blodkärl och/eller vitala strukturer såsom organ. Bedömning avseende sensor, ligament, nerver och ben.
- Aktiva blödningar.

1.3 Etiologi

Verkningsmekanismer bakom NPWT anses vara flera:

- Reduktion av sårarea genom negativt tryck som drar ihop sårkanterna.
- Stimulering av granulationsvävnad och optimal fuktig sårmiljö.
- Kontinuerlig mekanisk sårdebridering genom sugeffekt.
- Minskning av interstitiellt ödem.
- Kontinuerligt borttagande av sårexsudat, vilket minskar behovet av täta omläggningar.

Det finns olika system för behandling med negativt tryck, vissa tänkta för patienter i slutenvård och andra mindre portabla system som passar för patienter i öppenvård.

1.4 Naturalförlopp

Enligt SBU Alert-rapport Nr 2011-09.2011-11-02 ger den vetenskapliga dokumentationen stöd för behandlingen.

2 Symtom

Indikation för behandling med NPWT är:

- kirurgiska/ortopediska sår
- trauma
- sårruptur
- svårläkta/långsamt läkande sår (trycksår, diabetesrelaterade fotsår, venösa bensår)
- lambå och delhudstransplantation

3 Behandling

3.1 Icke farmakologisk

Enligt upphandlat avtal har Region Kronoberg tillgång till engångs- och flergångspumpar. Det är storleken på såret och volymen på sårexudat som styr val av pump.

Inför behandlingsstart:

- Såret ska vara upprepats och den lokala sårbehandlingen optimerad innan behandlingsstart. Rugga gärna upp sårbedden med exempelvis sårslöv för att stimulera mikrobiödning.
- Vid lindrig till måttlig arteriell insufficiens diskutera alltid med kärlkirurg. Kritisk ischemi kräver annan intervention än vakuumbehandling.
- Närvaro av osteosyntesmaterial, proteskomponenter eller exponerad fraktur är inte kontraindicerat vid behandling med negativt tryck.
- Tänk på att skydda blottade senor, ben, ledkapsel.
- Omläggningsmetod sker enligt bruksanvisning från aktuell leverantör.

Engångspump - PICO

Engångspumpen betraktas som ett aktivt förband och kräver läkarordination eller delegation till såransvarig sjuksköterska. Ansvarig sjuksköterska informerar ordinatören om avslutad behandling.

Behandlingen pågår vanligtvis från 2 veckor upp till en månad och omläggningsfrekvensen beslutas individuellt, men vanligen 1–2 gånger/vecka. Om fyllnadsmaterial som gasväv eller skum används ska dessa bytas minst 2ggr/vecka. Personalen som utför behandlingen ska vara väl förtrogen med omläggningsrutiner för sårbehandling med negativt tryck och hur pumpen fungerar.

Till engångspumparna PICO får endast material användas som Smith & Nephew rekommenderar och tillhandahåller. Andra förband, t.ex. förband som blir gel eller är för täta från andra leverantörer kan göra att undertrycket i pumpen inte levereras ner till sårbedden. Om material används vid undertrycksbehandling som tillhandahålls av andra leverantörer ska en avvikelse skrivas. (Interna länkar för upphandlat material med funktionsbeskrivning).

Flergångspump

Behandlingen ordineras av läkare och introduceras med en klar definierad målsättning, samt strategi för när behandlingen ska avslutas. Omläggningsfrekvensen beslutas individuellt, men vanligen 2–3 gånger/vecka. Se rutin för rengöring av pump före start (se interna länkar). Rutin för tillvägagångssätt vid start och stopp av pump finns (se interna länkar). Tänk på att minska storleken på fyllnadsmaterialet efterhand som såret minskar så hudceller kan växa in över sårkanterna.

Personalen som utför behandlingen ska vara väl förtrogen med omläggningsrutiner för sårbehandling med negativt tryck och hur aktuell pump fungerar. Se interna länkar för upphandlat material med funktionsbeskrivning.

3.2 Komplikation

Infektioner

Följ anvisningar i rekommenderade läkemedel. Vid lokal infektion, använd anti-septiskt tillhörande material i 2 veckor. Vid systemisk infektion, kontakta läkare.

Hypergranulation

Om hypergranulation bildas i sårbädden rekommenderas att undertrycksbehandlingen pausas. Sedvanlig omläggning vid hypergranulation, med ”tryckförband” i första hand och steroider i andra hand. Om hypergranulationen går tillbaka kan undertrycksbehandlingen eventuellt påbörjas igen. Om endast en del av sårbädden är hypergranulerad kan förband som ger sårbäddsskydd användas över den hypergranulerade delen, för att skydda den mot det svarta skumförbandet (som är granulationsstimulerande) om behovet av undertrycksbehandling fortfarande finns.

Engångspump

En patient som fått PICO med fyllnadsmaterial och där pumpen slutar fungera, ska omläggning ske så snart det är praktiskt möjligt och om detta sker mitt i natten kan man vänta till morgonen dagen efter. PICO utan aktiv pump, fungerar som ett vanligt avancerat förband och låter vätska i form av vattenånga avdunsta genom den semi-permeabla toppfilmen.

Flergångspump

Om flergångspumpen varit avstängd i mer än 2 timmar måste en ny omläggning göras. Om det är natt eller helg som försvårar omläggning och start med ny behandling ska fyllnadsmaterial i sårhåla bytas ut mot annat lämpligt förband tills en ny NPWT kan startas.

Aktiva blödningar är en kontraindikation, vid upptäckt av blod i kanistern ska behandlingen omedelbart avbrytas och läkare tillkallas.

Om behandlingen av någon anledning avbryts är det den ansvariga sjuksköterskans uppgift att följa rutiner för stopp av pump samt informera ordinarie (se interna länkar).

4 Uppföljning

För varje behandling utses en ansvarig sjuksköterska. Uppgiften som ansvarig sjuksköterska övergår till kommunen i de fall de övertar omläggningarna. Namn på ansvarig sjuksköterska i kommunen ska dokumenteras i journalen.

Efter 2 veckors behandlingstid bör en utvärdering av behandling göras avseende sårets storlek, smärta och patientens upplevelse av behandlingen.

Engångspump

Snitt behandlingstid på undertrycksbehandling med engångspump är mellan 15–21 dagar, men beror på vilken typ av sår som behandlas och hur länge det stått öppet. Utvärdering av behandlingen görs efter en vecka. Om såret inte visat förändring på 2 veckor och både skum och gasväv testats, rekommenderas att behandlingen avslutas. Vid utvärdering bedöms bland annat sårreduktion och sårsmärta. Såret bör i normala fall ha en sårreduktion på 6–10%/vecka och med undertryck kan reduktion vara upp till 15–20%/vecka. Engångspump används för att ”kickstarta” såret, mer än som en långtgående behandling.

Flergångspump

Genomsnittstiden för undertrycksbehandling med flergångspump är 3 veckor, men varierar liksom vid all vakuumbehandling, beroende på vilket sår som behandlas. Akuta sår kräver ofta kortare behandling i jämförelse med diabetiska fotsår, svårläkta sår och trycksår.

Ordinatóren beslutar när behandlingen ska avslutas och ett uppföljande besök görs på specialistmottagning. Om patienten avlider i hemmet under en pågående behandling är det ansvarig sjuksköterska i kommunen som ansvarar för att pumpen återlämnas till respektive sjukhus.

Dokumentation

Behandlingsmål ska dokumenteras och utvärderas. Sökbar åtgärds kod DQ 023 (=Vakumbehandling av sår) ska dokumenteras.

5 Patientinformation

Information till patienten ska ske både muntligt och skriftligt. Patienter måste få information om var de ska vända sig vid problem med förbandet och/eller pumpen. Det är också viktigt med information till berörd personal på boende och primärvård. Se patientfolder på interna länkar.

6 Relaterade dokument

6.1 Interna länkar

Hemsida resursperson i sår och sårbehandling:

- Arbetsrutiner för start och stopp flergångspump
- Upphandlat material med funktionsbeskrivning, applikationsguide, patientfolder.
- Lokal rengöringsrutin.
- Kliniska riktlinjer för V.A.C från KCI och Mediq

<https://www.regionkronoberg.se/vardgivare/kompetens-utveckling/allmanmedicinskt-kunskapscentrum/primarvardens-uppdrag/sar-och-sarbehandling/>

Kompetenskort i kompetensportalen för V.A.C och PICO

Vid upptäckt av felaktig information eller länk, vänligen meddela faktaägare.